

Politicko-geografická situace v oblasti Kašmíru a přilehlých himálajských regionů po roce 1947.

Když v roce 1947 vyklidila Velká Británie své mocenské pozice v Indii, byla tím mimo jiné velmi znepokojena odpovědná místa v Tibetu, který ve změněné situaci postrádal britské velmocenské záruky své bezpečnosti proti Číně a hledal jejich náhradu v Indii. Indie však v této době hlasitě proklamovala tzv. indicko-čínské bratrství - ideu vykonstruovanou na základě kulturních styků ve 3.-8. století n.l, jejichž historický význam byl povýšen na důkaz o odvěkém přátelství mezi oběma státy. Nikdo ze zúčastněných si v té chvíli neuvědomoval, že toto přátelství bylo založeno pouze na skutečnosti, že ačkoliv se velmi výrazně ovlivňovali kulturně, Čína a Indie spolu nikdy doopravdy nesousedily. V momentě , kdy se v letech 1950-1959 naplnily tibetské obavy a Čína se stala sousedem indického svazového státu, vypadala již situace zcela jinak. Byly to právě národy a území, které po staletí zprostředkovávaly kulturní styky obou velmocí, které se nyní dostaly do soukolí jejich protichůdných zájmů.

Počátek nezávislosti Indie v roce 1947 a rozdělení státu na Indii a Pakistán zapříčinily, že se území Kašmíru, jednoho z formálně nezávislých domorodých knížectví s převahou muslimského obyvatelstva, ale pod vládou hindské dynastie Dogrů , stalo předmětem vleklých sporů mezi oběma novými státy. Britové nemohli jednoduše garantovat jeho nezávislost, tak jako tomu bylo u zbytku subkontinentu, ale knížectví se mělo připojit k Indii, nebo k Pakistánu. Váhavost Maharádži Hari Singha v této otázce byla pro Kašmír osudnou chybou. Protože má Kašmír nábožensky, ale také geograficky blíže k Pakistánu, a protože si pakistánské úřady byly vědomy nerozhodnosti hindského maharádži, odhodlaly se k jednostrannému kroku s cílem ovládnutí Kašmíru. Ze severozápadu vstoupily do Kašmíru jednotky patanských kmenů a spolu s vnitřní revoltou naprosto parylyzovaly maharádžovu armádu. Tomu v dané

situaci nezbylo nic jiného, než se s žádostí o podporu obrátit na indickou vládu. Cenou za pomoc byla samozřejmě opce Kašmíru k Indii. Plenící patanské jednotky postupovaly ve směru na hlavní město knížectví Šrínagar příliš pomalu a tím svoji akci odsoudily k neúspěchu. U Baramuly došlo ke konfrontaci s indickými sbory. Celý konflikt trval až do 1.1.1949, kdy vstoupilo v platnost příměří sjednané na půdě OSN. Nepatrná část Kašmíru zůstala pod kontrolou Pákistánu, ale vlastní kašmírské údolí bylo pevně v rukou Indie.

Z počátku bylo území spravováno jako autonomní oblast s vlastní vládou a prezidentem. Maharádžův syn Karan Singh byl prvním mužem v této funkci. Součástí indického svazu byl Kašmír formálně prohlášen až v roce 1957, a to přes ostré protesty Pákistánu, který opakovaně žádal provedení referenda v zemi, čemuž se Indie pod různými záminkami opakovaně vyhýbala. V dalším konfliktu tentokrát s Čínou Indie v r. 1962 uhájila své pozice na území bývalého himálajského království Ladakh, patřícího od poloviny minulého století ke Kašmíru. Číňané obsadili pouze rozlehlou, ale pustou a nezalidněnou planinu Aksai Čin, která měla pro Čínu jako spojnici dvou dalších čínských území strategický význam. Zejména tento konflikt však vedl Indii k mohutnému posilování infrastruktury a vojenské přítomnosti v těchto vysokohorských regionech. Nejvýznamějším počinem byla stavba letiště v Lehu (hlavní město Ladakhu) a vysokohorské silnice Leh - Kargil - Šrínagar. Tato aktivita měla hned několik významných následků: Zapříčinila příliv civilizace do horských převážně buddhistických oblastí Ladaku a Zanskaru do té doby relativně izolovaných od světa a závislých na tradičních obchodních stezkách spojujících Indii se Střední Asií. Čínská okupace Tibetu, napětí mezi Čínou a Indií zapříčinily dále přerušení těchto tradičních komunikací a izolaci Indií spravovaných území od Tibetu, na kterém byly tyto regiony po staletí závislé kulturně a nábožensky. Tyto skutečnosti způsobily celkovou změnu kulturní a politické situace v himálajském regionu a dostaly tuto oblast na politickou mapu světa.

Dalším důsledkem indické aktivity v oblasti byla další eskalace napětí mezi Indií a Pákistánem, která vedla ke konfliktu v roce 1965, kdy Pákistánci málem dobyli Šrínagar. Výsledkem střetnutí však nakonec podle ujednání tzv. Taškentské smlouvy bylo (přes četné, ale nevýznamné změny v průběhu *fire cease line*, neboli linie příměří ve prospěch Pákistánu) potvrzení stavu z roku 1949. V průběhu bangladéšského konfliktu v roce 1971 se ofenzivy v regionu chopila pro změnu Indie a Pákistánci byli zatlačeni zpět.

Dnes je celé historické území Kašmíru včetně Ladaku rozděleno mezi tři státy. Převládajícím názorem ve veřejném mínění Kašmířanů je touha po nezávislosti jak na Indii, tak na Pákistánu, ke které motivují mimo jiné také ekonomické podmínky regionu. Kašmířské údolí je velmi úrodnou zemí s mírnými klimatickými podmínkami a celá oblast je zároveň lákadlem pro turistický ruch, což potvrdila i hospodářská konjunktura regionu v období relativního klidu. Vlivem politizace a širších změn v situaci himalájského regionu se však dnes se svými nároky hlásí také Ladačané, kteří žádají nezávislost na Kašmíru. Do Ladaku, který byl v polovině sedmdesátých let otevřen turistickému ruchu přesunulo své obchodní aktivity mnoho Kašmířanů, kteří se momentálně těžko uplatňovali doma zvláště po otevření cesty Manali - Leh, která nevede přes vlastní Kašmířské údolí. To však nelibě nese stěží konkurující vrstva ladackých obchodníků. V rámci politického soupeření těchto dvou stran v posledních letech stále častěji zaznívá náboženský podtext a došlo také k prvním nábožensky motivovaným, či spíše nábožensky zdůvodňovaným konfliktům.

Použitá literatura:

Rizvi, Janet: Crossroads of High Asia. Oxford 1986.

